

Sygn. akt III AUa 149/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Sędziowie:	SA Daria Stanek SA Iwona Krzeczowska - Lasoń
Protokolant:	sekr.sądowy Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 27 września 2017 r. w Gdańsku

sprawy R. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 listopada 2016 r., sygn. akt VII U 1623/16

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i przyznaje ubezpieczonemu R. O. prawo do emerytury od dnia 17 lipca 2017 roku, w pozostałej części oddalając odwołanie.

SSA Daria Stanek SSA Grażyna Czyżak SSA Iwona Krzeczowska – Lasoń

Sygn. akt III AUa 149/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 czerwca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu R. O. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 poz. 748 ze zm.), dalej: ustawa, w postaci braku 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Pozwany organ rentowy wskazał, iż do stażu pracy w warunkach szczególnych nie zaliczył ubezpieczonemu okresu zatrudnienia od dnia 1 października 1991r. do dnia 31 października 1991r. w Przedsiębiorstwie Usług (...) w P. oraz od dnia 1 listopada 1991r. do dnia 31 stycznia 20003r. w (...) S.C. w P.

wobec nieprzedłożenia dokumentów stwierdzających ww. okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach – ustalając staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych na 11 lat i 5 miesięcy.

Odwołanie od powyższej decyzji pozwanego organu rentowego wniósł ubezpieczony R. O., wnosząc o jej zmianę oraz przyznanie wnioskowanego świadczenia.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego odrzucenie jako wniesionego po terminie, względnie o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zaprezentowaną w uzasadnieniu spornej decyzji.

W uzupełnieniu odwołania ubezpieczony R. O. wniósł o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków na okoliczność charakteru i rodzaju wykonywanej pracy oraz wskazując na miejsce przechowywania dokumentów.

Wyrokiem z dnia 29 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu R. O. prawo do emerytury od dnia 1 czerwca 2016 r. oraz stwierdził brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy wydał w oparciu o następujący ustalenia i rozważania:

Ubezpieczony R. O., urodzony dnia (...), z zawodu mechanik, kierowca samochodowy po zasadniczej szkole zawodowej, w dniu 15 czerwca 2016 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach. Ubezpieczony nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego. Wymagany wiek 60 lat ubezpieczony ukończył w dniu (...)

W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił według stanu na dzień 01 stycznia 1999 r. staż sumaryczny 28 lat, 10 miesięcy i 28 dni – w tym 27 lat, 11 miesięcy i 28 dni okresów składkowych oraz 11 miesięcy okresów nieskładkowych – jednakże nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w warunkach szczególnych, a jedynie 11 lat i 5 miesięcy.

Na skutek przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego uznać należało jednak, iż ubezpieczony łącznie udowodnił przeszło 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Zaskarżoną w sprawie decyzją z dnia 30 czerwca 2016 r. pozwany organ rentowy odmówił ubezpieczonemu R. O. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, tj. wobec nie udowodnienia 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

W okresie od 24 maja 1973r. do 31 października 1977 r. ubezpieczony R. O. był zatrudniony na stanowisku kierowcy w Przedsiębiorstwie (...). Z akt osobowych wynika, iż w okresie tym pracował na stanowisku kierowcy towarowego, również w okresie powołania do służby wojskowej.

W okresie od 25 stycznia 1974 odbywał zasadniczą służbę wojskową, po której został ponownie przyjęty do pracy przez Przedsiębiorstwo (...) dnia 16 lipca 1975r. Z akt osobowych wynika, iż zatrudnienie to nastąpiło z zachowaniem ciągłości pracy przed powołaniem do służby wojskowej.

W okresie od 2 lipca 1979r. do dnia 30 września 1991r. ubezpieczony R. O. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie (...) w P. jako kierowca i magazynier. Pozwany organ uwzględnił ubezpieczonemu okres od 2 lipca 1979r. do 30 listopada 1990r. W spornym okresie od 1 grudnia 1990r. do 30 września 1991r. ubezpieczony R. O. był zatrudniony w ww. przedsiębiorstwie na stanowisku kierowcy, co wynika z załączonego świadectwa pracy.

W spornym okresie od dnia 1 października 1991 r. do dnia 31 października 1991 r. ubezpieczony R. O. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie Usług (...) w P. na stanowisku magazyniera.

W okresie od 1 listopada do 1991r. do 31 stycznia 2003r. ubezpieczony R. O. był (...) S.C. z. J. i R. O..

Powyższy stan faktyczny Sąd I instancji ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach niniejszej sprawy, aktach osobowych ubezpieczonego ze spornego okresu, jak również w aktach rentowych pozwanego organu, których prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Podstawę ustaleń stanu faktycznego stanowiły także zeznania świadka R. Ś. bowiem jako osoba obca, nie zainteresowana wynikiem postępowania, a jednocześnie zatrudniona w spornym okresie w tym samym zakładzie pracy, w ocenie Sądu zasługuje na walor wiarygodności, tym bardziej, że jej zeznania razem z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym – w tym zeznaniami wnioskodawcy – tworzą zwartą i logiczną całość.

Sąd Okręgowy wskazał, iż przedmiotem sporu pozostawało ustalenie, czy za prace w warunkach szczególnych (prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych)) uznać można było opisany powyżej sporny okres zatrudnienia ubezpieczonego od dnia 1 listopada 1991r. do 31 stycznia 2003r.

W ocenie Sądu Okręgowego, fakt wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach w tymże okresie znajduje potwierdzenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym (świadczenia pracy, akta osobowe, legitymacja ubezpieczeniowa). Sąd Okręgowy po przeanalizowaniu akt osobowych przesłanych przez Przedsiębiorstwo (...) ustalił, iż w okresie od 24 maja 1973r. do 31 października 1977r. ubezpieczony R. O. był zatrudniony na stanowisku kierowcy towarowego w ww. przedsiębiorstwie. Również w tym okresie odbył służbę wojskową, po której został ponownie przyjęty do pracy z zachowaniem ciągłości pracy. Wskazany okres zatrudnienia razem z przyjętym przez pozwanego za bezsporny okresem 11 lat i 5 miesięcy jest wystarczający do ustalenia 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony już w momencie zatrudniania się w w/w zakładzie pracy dysponował prawem jazdy, uprawniającym do kierowania pojazdami o dopuszczalnym ciężarze powyżej 3,5 tony.

W ocenie Sądu Okręgowego, wobec udowodnienia wykonywania stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych ubezpieczony R. O. spełnił wszystkie przesłanki dla nabycia emerytury w obniżonym wieku, ponieważ osiągnął 60 rok życia, na dzień złożenia wniosku udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 25 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, a także spełnił przesłankę udokumentowania stażu co najmniej 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Zdaniem Sądu I instancji, w niniejszej sprawie okoliczności, na podstawie których Sąd uznał odwołanie ubezpieczonego za zasadne zostały ostatecznie wyjaśnione w drodze uzupełnienia materiału dowodowego o zeznania świadków i ubezpieczonego wyjaśniające zakres obowiązków i charakter pracy ubezpieczonego, co uzasadnia zastosowanie dyspozycji art. 118 ust. 1a ustawy poprzez wnioskowanie a contrario.

W konkluzji Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami, w punkcie 1 sentencji wyroku zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 30 czerwca 2016 r. i przyznał ubezpieczonemu R. O. prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach od dnia 1 czerwca 2016 r. (tj. od pierwszego dnia miesiąca złożenia nowego wniosku o prawo do emerytury – k. 1 akt rentowych – jako daty spełnienia ostatniej przesłanki). Sąd Okręgowy wziął pod uwagę fakt, iż wniosek o emeryturę ubezpieczony złożył w dniu 15 czerwca 2016 r., oraz dyspozycję art. 129 ust. 1 cyt. ustawy, zgodnie z którym świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca w którym zgłoszono wniosek.

Działając zaś na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy, Sąd I instancji wnioskując a contrario, w punkcie 2 sentencji wyroku nie stwierdził odpowiedzialności pozwanego organu rentowego za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, mając na uwadze fakt, iż dopiero wyniki niniejszego postępowania dowodowego pozwoliły na poczynienie wiążących ustaleń co do charakteru zatrudnienia ubezpieczonego, mającego wpływ na jego prawo do wnioskowanego świadczenia.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany organ rentowy, zaskarżając go w pkt. L i zarzucając naruszenie prawa materialnego poprzez:

1) naruszenie art.184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez przyznanie prawa do emerytury pomimo niewykazania 15 lat pracy w szczególnych warunkach,

2) naruszenie art.184 ust.2, zgodnie z którym emerytura, o której mowa w art.184 ust. 1 przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Wskazując na powyższe, pozwany organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1 poprzez oddalenie odwołania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego w wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd I instancji.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że wykonywanie pracy „kierowcy towarowego” nie jest jednoznaczne z kierowaniem samochodami ciężarowymi o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Przykładem samochodu towarowego, którego dopuszczalny ciężar całkowity jest niższy niż 3,5 tony są często spotykane w latach siedemdziesiątych samochody Ż. czy N.. Zatem czas zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) nie powinien być uznany jako czas pracy w szczególnych warunkach.

Skarżący wskazał także, iż ponowne przyjęcie do pracy po okresie zasadniczej służby wojskowej nastąpiło po upływie 30 dni od zwolnienia ze służby.

Pozwany podniósł także, iż ubezpieczony nie złożył wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu Państwa. Na wniosku o emeryturę Odwołujący się wskazał, iż nie jest członkiem OFE. Natomiast po dodatkowej weryfikacji stwierdzono, że odwołujący się od 6 stycznia 2000 r. jest członkiem OFE, co jest przyczyną podniesienia tej okoliczności na etapie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego w świetle uzupełnionego postępowania dowodowego okazała się zasadna jedynie w części.

Przedmiotem niniejszej sprawy było przyznanie wnioskodawcy R. O. prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Wskazać na wstępie należy, iż Sąd Okręgowy w przeważającej mierze (poza kwestią członkostwa w OFE) w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny niniejszej sprawy oraz dokonał wyczerpującej wykładni mających zastosowanie przepisów. Sąd Apelacyjny w pełni podziela argumenty zawarte w uzasadnieniu Sądu Okręgowego i przyjmuje je za własne, nie znajdując tym samym podstawy do ponownego przytaczania dokonanych już ustaleń faktycznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998r., sygn. I PKN 339/98, opubl. OSNAPIUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Podstawą prawną żądania emerytury w wieku niższym niż wymagany dla mężczyzn wiek jest w przypadku wnioskodawcy przepis art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2016 r., poz. 887, j.t., dalej: ustawa emerytalna), zgodnie z którym ubezpieczonym (mężczyznom) urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej, jeżeli w dniu wejścia tej ustawy w życie, tj. w dniu 1 stycznia 1999 r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy emerytalnej (co najmniej 25- letni).

Takim ubezpieczonym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego (art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej).

Przepis art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej dotyczy zatem wyłącznie tych ubezpieczonych, którzy w dniu wejścia w życie ustawy emerytalnej, tj. 1 stycznia 1999 r. już legitymowali się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym, w tym wymaganym okresem pracy w warunkach szczególnych, lecz nie osiągnęli jeszcze wymaganego wieku emerytalnego.

Zgodnie z art. 32 ust. 2 cyt. ustawy, dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w wieku obniżonym z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których uprawnionym osobom przysługuje prawo do emerytury w wieku obniżonym, ustala się natomiast – jak stanowi ust. 4 art. 32 cyt. ustawy - na podstawie przepisów dotychczasowych, tj. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (dalej: rozporządzenie).

Zgodnie z § 4 tego rozporządzenia, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki, tj. osiągnięcie wieku emerytalnego (kobieta – 55 lat, mężczyzna – 60 lat) i okres zatrudnienia (kobieta – 20, mężczyzna - 25 lat), w tym 15 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze. Przesłanki te należy spełnić kumulatywnie. Nie spełnienie jednego ze wskazanych warunków czyni niemożliwym przyznanie emerytury w wieku obniżonym.

Wskazać także należy, iż zgodnie z dyspozycją § 2 ust. 1 rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury podnosząc, iż wnioskodawca nie spełnił przesłanki co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Pozwany zaliczył mu bowiem tego stażu jedynie 11 lat i 5 miesięcy.

Sąd Okręgowy po przeprowadzeniu postępowania dowodowego z dokumentów oraz z zeznań świadka R. Ś. do uwzględnionego przez organ rentowy stażu pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 11 lat i 5 miesięcy doliczył okres zatrudnienia od dnia 24 maja 1973 r. do dnia 31 października 1977 r. w Przedsiębiorstwie Usług (...) w P..

Na etapie postępowania apelacyjnego Zakład Ubezpieczeń Społecznych podniósł nadto, iż ubezpieczony jest członkiem OFE i nie złożył wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu Państwa.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu I instancji, iż zgromadzony w sprawie materiał dowodowy daje podstawy do uznania, iż w okresie od dnia 24 maja 1973 r. do dnia 31 października 1977 r. w Przedsiębiorstwie Usług (...) w P. wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze wykonywał pracę w warunkach szczególnych, o jakiej mowa w wykazie A rozporządzenia w dziale VIII pod poz. 2, tj. pracę kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

W świadectwie pracy z dnia 4 listopada 1977 r. wskazano wprawdzie jedynie, iż ubezpieczony w powyższym okresie pracował na stanowisku kierowcy oraz że otrzymywał dodatek za rodzaj pojazdu. Niemniej jednak z zeznań zarówno wnioskodawcy jak i świadka R. Ś., który pracował razem z ubezpieczonym w sprzonym okresie, wynika jednoznacznie,

iż przez cały ten okres wnioskodawca pracował jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Świadek R. Ś. przesłuchiwany uzupełniająco przed Sądem II instancji zeznał, iż kierowcy jeździli samochodami marek j., m., k. i s.. Podkreślił, iż w bazie przedsiębiorstwa w P. nie był samochodów o ładowności poniżej 5 ton, gdyż obsługiwali oni duże budowy.

W świetle powyższych zeznań Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, iż ubezpieczony w spornym okresie pracował jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, zaś brak stosownej adnotacji o pracy w warunkach szczególnych w świadectwie pracy wynikał jedynie z braku należytej dbałości pracodawcy o precyzję w dokumentacji osobowej.

Częściowo zasadnym okazał się natomiast zarzut dotyczący niespełnienia przez wnioskodawcę przesłanki z art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej. Jak już wyżej wskazano, zgodnie z powyższym przepisem, emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Ubezpieczony we wniosku o emeryturę zaznaczył, iż nie jest członkiem OFE. W następstwie późniejszej weryfikacji organ rentowy ustalił jednak, iż wnioskodawca jest członkiem OFE oraz nie złożył wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu Państwa.

W toku postępowania drugoinstancyjnego brak ten został jednak uzupełniony, bowiem wnioskodawca w dniu 17 lipca 2017 r. złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu Państwa (k. 97 a.s.), co organ rentowy zaakceptował jako spełnienie warunku z art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej (k. 96).

Zgodnie z treścią art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2.

W związku z powyższym, skoro wnioskodawca dopiero w dniu 14 lipca 2017 r. złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu Państwa, to tym samym dopiero od dnia 17 lipca 2017 r. (następny dzień roboczy po dniu 14 lipca 2017 r.) została spełniona ostatnia przesłanka przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSA Grażyna Czyżak SSA Daria Stanek SSA Iwona Krzeczowska-Lasoń